

Engelsk på fremmarch i Sverige

Anne Holmen, professor og leder af Center for Internationalisering og Parallelsproglighed, Københavns Universitet

Nätverket Språkförsvaret opstod som en hjemmeside i 2002 og er siden vokset til en forening med det formål at forsvare det svenske sprog, især over for engelsk, og fremme flersprogethed og nabosprogsforståelse i Norden. Foreningen har udgivet flere bøger og nu også en antologi på 148 sider med 18 bidrag om de mulige konsekvenser af, at stadig flere børn og unge i Sverige bliver elever på friskoler, der underviser på engelsk i en stor del af undervisningstiden.

På de frie grundskoler kan man ifølge reglerne vælge at undervise på engelsk op til 50 % af tiden, mens man i gymnasiet kan gå helt op til 90 %. Skoler, der markedsfører sig som internationale og som engelsksprogede, er blevet etableret flere steder i Sverige, og de udgør angiveligt nu en skarp konkurrent til de kommunale skoler. De engelsksprogede skoler er private virksomheder, ofte organiseret i større konsortier, og på grund af et princip om frit skolevalg modtager de anseelig statsstøtte.

Alt dette kan man læse om i antologiens 18 bidrag. Mange af disse er essays, der enten ud fra personlige erfaringer udtrykker bekymring over udviklingen på sprogets eller elevernes vegne eller gør rede for den lovgivningsmæssige og økonomiske baggrund for friskolerne. Der argumenteres således i flere bidrag med, at det kan gå ud over elevernes skoleudbytte, når de skal modtage undervisning på et fremmedsprog, men også at det på lang sigt kan gå ud over det svenske sprog, hvis fagudtryk og andet skolesprog overgår fra svensk til engelsk hos store dele af en ungdomsårgang. Desuden udtrykkes den bekymring, at friskolerne vil medføre øget segregering i lokalområderne, idet friskolerne typisk tiltrækker middelklasselever med veluddannede forældre. De kommunale skoler skal til gengæld fungere som

For de nordiske lande betyder internationaliseringen et skift fra nationalsprog til engelsk.

skoler for alle elever i et område og vil typisk have flere elever, som ikke kommer fra middelklassehjem, herunder flere elever med anden etnisk baggrund end svensk, og flere elever med læringsmæssige udfordringer. Den bekymring over det såkaldte »språkbytesperiment«, som friskolerne tillægges, understøttes i et par andre bidrag af mere filosofisk-æstetisk karakter, der gør rede for sprogets almene betydning for mennesker, herunder den store betydning af et sprog, man kender særligt godt, og som binder en sammen med historien og naturen.

Som supplement til de mere personlige essays er der også tre bidrag fra forskere, der præsenterer en række undersøgelser af, hvad sprogvælget og sprogkunderskaber betyder for elever og studerendes læringsudbytte, herunder hvad sprogvælget betyder for læringsmiljøet og elevernes mulighed for at deltage aktivt. Et af disse er en redigeret og forkortet oversættelse af den danske forskningsartikel *Sker der noget med læringsudbyttet, når undervisningssproget skiftes?* (2016) af Camilla Falk Rønne Nissen og Lars Ulriksen, der har analyseret følgerne af undervisning på engelsk på videregående uddannelser i Norden. De konkluderer, at

(...) diskussionen om brug af engelsk som undervisningssprog på videregående uddannelser kræver en langt mere nuanceret forståelse end engelsksproglige kompetencer. Sprog er knyttet til kultur og identitet og er forbundet med forståelse på flere måder end gennem semantikken (...) Som underviser kan man holde sig for øje, at selvom studerende (og undervisere) skulle mene, at det er uden betydning at kunne tale et fremmedsprog, så gør det en forskel for nuancerne og følelsen af sikkerhed.

Andre forhold end i Danmark

Fra et dansk perspektiv er der flere bemærkelsesværdige aspekter i antologien. For det første slår det en, at den svenske friskolelov er væsentligt anderledes end den danske. I Danmark har vi således privatskoler, som ikke modtager offentlig støtte, og som bortset fra faget dansk kan undervise på engelsk, tysk eller fransk, men vi har også frie grundskoler, der modtager offentlig støtte. Disse skal imidlertid undervise på dansk, bortset fra i sprogfagene, og der føres tilsyn med dette. Fælles for de to lande er, at det fri skolevalg og støtte til frie grundskoler betragtes som et gode for familierne, men har medført social segregering i nogle byområder. For det andet er det tydeligt, at såvel repræsentanterne for Språkförsvaret som de øvrige svenske bidragsydere alle taler ud fra en grundlæggende pluralistisk diskurs, der betyder, at såvel de fem officielle minoritetssprog som de store indvandrersprog omtales som legitime i både skole og hverdag, og at Sverige betragtes som et flersproget samfund (med svensk som hovedsprog). Forsvaret for svensk går med andre ord ikke ud på at undgå flersprogethed, men først og fremmest på at sikre, at svensk fortsat udvikles som skole- og fagsprog. Forsvaret går heller ikke ud på at undgå engelsk eller andre fremmedsprog, men derimod at disse får den rigtige plads i uddannelsessystemet. At forsva-

ret for nationalsproget således kan kombineres med en grundpluralisme genfindes sjældent i den danske sprogdebat.

De 18 bidrag er meget forskellige i genre og længde, men tilsammen giver de et glimrende indblik ikke kun i et aktuelt problem i den svenske skole, men også i en problemstilling, vi stadig oftere vil stå overfor i den ikke-anglofone del af verden. Vi skal sikre gode engelskkundskaber, uden at dette sker på bekostning af andre sprog og især vores hovedsprog. Og vi skal ikke være naive og tro, at et sprogskifte er omkostningsfrit. Hvis vi ønsker at eksperimentere med engelsksproget undervisning, skal vi sikre en understøttelse af dette blandt såvel lærere som elever.

Per-Åke Lindblom og Arne Rubensson (red.):
Språkbytestestet i svensk skola - engelska till varje pris? Stockholm: Språkförsvaret. ISBN 978-91-519-6917-6.
148 sider. 100 kr. Kan bestilles på modersmaalselskabet.dk!